

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 715

מסכת שבת קכ"ג - קכ"ט ♦ כלאים ד', ח' - ה', ד'

בס"ד, כ"ג שבט תשע"ג

השבוע בגליון

- ♦ "גזירת כלים"
- ♦ סחיטת שערות בשבת קדש
- ♦ הנכנסת תפילין לבית חולים למחלות מדבקות
- ♦ כלאים בבית

- ♦ מתי תוקן איסור "מוקצה" ומדוע?
- ♦ "מוקצה" - תקנה ההולמת את הציווי האלוקי "למען ינוח"
- ♦ "מוקצה" כבר בתקופת דוד המלך

דבר העורך

גנרל לדקה

עובדה נפלאה שהשמיע הגה"צ רבי יעקב גלינסקי שליט"א באחת משיחותיו, יכולה ללמדנו לקח ולא לפנו בינה, בדבר המשמיה המוטלת על כל יהודי ויהודי, לזכור כי בנינו אנו לעם סגולה.

בימי מלחמת העולם השנייה ריכזו הרוסים שבויים רבים בסיביר, שם העבדום בעבודות פרך. גם רבי יעקב גלינסקי שליט"א נקלע במהלך המלחמה למחנה עבודה רוסי בו נאלץ לשהות ולעבוד בשירות הרוסים.

מתוך קהל האסירים בלט אסיר גבוה וזקוף שהועסק בכל העבודות הקשות והבזויות ביותר. אפשר היה להבחין, כי מפקדי המחנה דואגים לבל יוותר מחוסר עבודה ולו לרגע אחד. מבוקר עד ליל היה אותו גברתן ממלא בשתיקה את המשימות שהוטלו עליו, ובגמר יום העבודה השתרע על ריצפת הצריף באפיסת כוחות.

שקית בד קטנה עליה שמר כעל בבת עינו, החזיק ברשותו אותו נכרי, ולא נתן לאיש לבדוק את תכנה. בטרם לכתו לישון הניחה למראשותיו, ועם בוקר היה מסתירה במקום מחבוא עד הערב וחוזר חלילה.

דרי הצריף השתוקקו לא פעם לדעת מהו המטמון הסודי שאצור בשקית בד הבלויה, אבל הוא שתקן ומופנם היה, וכמעט שלא החליף מילה עם איש, ודאי שלא לגבי תכולת השקית הסודית עליה שמר.

לילה אחד, סיפר רבי יעקב גלינסקי שליט"א, הנחתי את ראשי על דרגשי והשינה נדה ממני והלאה. הזמן חלף, שחור-הליל העמיק והאפיל, ואני עדיין ער על משכבי. והנה, לפתע שמעתי רחש קל עולה מפינת החדר. משחזר הרעש ונשנה, אימצתי את עיני בחושך, ולתדהמתי ראיתי את אותו נכרי קם בלאט,

דף כקג/ב

מתי תוקן איסור "מוקצה" ומדוע?

בדפי הגמרא הנלמדים בתקופה זו, מרוכזים דינים מהלכות "מוקצה" בשבת. תחת איסור "מוקצה" חוסים פרטים רבים והלכות רבות, הנוטעות לאורך מסכת שבת, כמו גם מסכת ביצה.

איסור "מוקצה" האוסר על נידוד חפצים "מוקצים" ממחשבת האדם, שאינם ברי שימוש בשבת מסיבות שונות, אינו איסור מן התורה, כי אם תקנת חכמים. מתי תוקן איסור "מוקצה" ומדוע? שאלה יסודית זו נידונה על ידי גדולי עולם, ביניהם רמב"ם וראב"ד.

"מוקצה" - תקנה ההולמת את הציווי האלוקי "למען ינוח": רמב"ם (הל' שבת פרק כ"ד הלכה י"ב) כותב, כי מאחר ששביית השבת אינה רק המנעות מעשיית מלאכה, אלא כפי שהזהירו הנביאים, שאף אין לרוץ בשבת ואין לשוחח שיחה של חול, קל וחומר שאין לטלטל חפצים בשבת כפי שמטלטלים ביום חול. מאחר שבשבת אדם "בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו", הרי הוא מתחיל לסדר את ביתו ביום השבת, מעביר, מזיז, מגביה ומנמיך, "ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה למען ינוח". חכמי הדור הבינו, איפוא, כי כך אפשר לגדור ולשמור את העם על כל גווניו במתכונת של שביתה ראויה, ההולמת את הציווי האלוקי "למען ינוח".

רמב"ם מוסיף (הלכה י"ג), כי קיים גם חשש שבעת טלטול הכלים, יבוא לידי מלאכה בהם. ויעוד, מפני שמקצת העם... בטלין כל ימיהו... ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים, נמצא שלא שבת שביתה הנכרת... ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול... שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים הצריך להם".

"מוקצה" - סייג לאיסור "הוצאה": ראב"ד (שם) כותב, כי איסור "מוקצה" נתקן כסייג וגדר למלאכת הוצאה! כך נאמר בגמרתנו (קכ"ד ב) וכך גם מפורט בגמרתנו בהרחבה, כי "בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו", ובנביא (נחמיה יג ואילך) מבואר הרקע לתקנת "מוקצה". באותם ימים נאלץ נחמיה להחתיים את יהודי ירושלים על 'אמנה', לחיזוק הדת בפרטים מסויימים, ביניהם, המנעות ממקח וממכר בשבת, ועוד, אך חומת השבת נפרצה, והתגלעה מחלוקת בין נחמיה לבין שרי יהודה ואנשי צור אשר נהגו להגיע לירושלים במהלך השבת ולסחור בה. נחמיה פעל רבות לתיקון המצב, ובאותם הימים הוא גזר איסורי מוקצה חמורים בהרבה מאיסורי מוקצה המוכרים לנו, ורק כאשר נוכחו כי התקנות הועילו להחזיר את העם לדרך המלך ושוב אין מזלזלים באיסורי שבת, "התירוף וחזרו והתירו, וחזרו והתירו" עד שנוצקה התבנית המוכרת לנו של דיני "מוקצה" השונים.

צעילוי נשמת

הבחור **אור סירוטקין** ז"ל

ב"ר יבדלחט"א ר' יואל ומוריאל הי"ו נלב"ע כ"ח בשבט תשע"א

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחי

צעילוי נשמת

א"מ הר"ר **אברהם נח ליפסקר** ז"ל

ב"ר יצחק מאיר יהודה הלוי ז"ל נלב"ע ו' באדר תשנ"ח

א"מ מרת **שרה ליפסקר** ע"ה

ב"ר חיים יוסף זלובסקי ז"ל נלב"ע כ"א בשבט תשנ"ט

תנצב"ה

"מוקצה" כבר בתקופת דוד המלך: כאשר נבקש להתחקות אחר מקור איסור "מוקצה" ומועד תקנתו, נמצא, כי בעצם, גמרתנו סותרת, לכאורה, את שלמדנו לא מכבר (לעיל ל/ב), כי עוד בימי דוד ושלמה, כחמש מאות שנים לפני תקופת נחמיה, נהג איסור מוקצה. למדנו כי שלמה המלך שלח לשאול את החכמים כיצד יטלטל בשבת את גופת אביו המוטלת בחמה, שהרי הוא מוקצה, הרי לנו, כי כבר בימיו נהג איסור מוקצה. [עיי' הגהות חתם סופר לשולחן ערוך סי' שי"א, שלא שאל משום מוקצה אלא מפני דיני הוצאה מרשות לרשות].

בעל שולחן ערוך הרב (או"ח סי' ש"ח סעי' י"ז) עומד על מדוכה זו בהלכות מוקצה, והוא מבאר את הדברים באופן הבא.

תקנת מוקצה קדומה: קיימים שני רבדים בהלכות מוקצה. תקנת מוקצה קדומה, עוד מן התקופה שקדמה לבית המקדש הראשון, קבעה כי אין לטלטל חפץ שאינו ראוי לשימוש כלל, כגון, מת. לפיכך שאל שלמה כיצד ינהג בדוד אביו שמת בשבת. ברם, כלים שהיו ראויים לשימוש מסויים בשבת, כגון, פטיש שאפשר לפצח בו אגוזים, וכדומה - לא נאסרו בטלטול.

שנים אחר כך, בתקופת נחמיה, הוסיפו לתקן "גזירת כלים"; גזירה זו נסובה על כלים שיש להם שימוש מסויים. באותה תקופה החמירו ביותר ב"גזירת כלים" ותקנו שאין לטלטל כי אם מזלג, סכין, כף וכוס, ולאחר מכן שבו והקילו לפי מצב הדור, עד שההלכות התקבעו על ידי חכמים בצבינם המוכר לנו והנפסק בספרי ההלכה.

"גזירת כלים": בעסקנו בהגדרת הלכות מוקצה ראוי לציין, כי גם לאחר שהתירו טלטול של חפצים ששימושם הוא לדבר היתר, עדיין נותרה "גזירת כלים" על כל החפצים, ללא יוצא מן הכלל. במה דברים אמורים? אדם אינו רשאי לטלטל את כליו בשבת כי אם לצורך, הן כדי להשתמש בהם, או לעיתים כדי להשתמש במקומם או שהכלים לא יתקלקלו. אך אסור בשבת לסדר ארון בגדים למשל, שכן, הרי זה טלטול שלא לצורך (שולחן ערוך שם סעי' ה').

דף קכח/ב רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו אין סחיטה בשיער

סחיטת שערות בשבת קדש

לפני שבועיים עסקנו בהרחבה בהגדרת מלאכת "סוחט". במאמר הבא נתמקד בנידון סוגייתנו, אם יש איסור סחיטה בשערות רטובות.

שיער אינו סופג מים, אלא המים אצורים בין השערות. לפיכך, מלאכת סוחט אין בהן, שהרי השערה עצמה אינה נסחטת. דיוננו הוא, איפוא, אם חכמים אסרו את הדבר, מפאת הדמיון שבין פעולה זו לבין סחיטה האסורה מן התורה.

הבה נלמד את גמרתנו ונבדוק אם קיימת בה הוכחה להכרעת הספק. גמרתנו דנה באיזו דרך אפשר להעביר מרשות לרשות שמן סיכה עבור יולדת, בלא לעבור על איסור הוצאה, והיא מציעה שיעבירו שמן בכפות הידיים, ובאופן זה אין איסור הוצאה, מפני שזו הוצאה שלא כדרך. הגמרא אומרת, כי אם יש צורך בכמות שמן רבה, יספיגו שער בשמן, ובבית היולדת יסחטוהו מן השער. כאשר הגמרא שואלת אם אין איסור סחיטה בדבר, רבה ורב יוסף עונים: "אין סחיטה בשער".

ברם, ר"ן מביא יש מפרשים, כי אין כוונת רבה ורב יוסף ש"אין סחיטה בשער" אפילו מדרבנן, שאם כן, מדוע לא הועלתה אפשרות זו מלכתחילה, הרי אין בה כל מניעה. הרי לנו, כי יש בכך איסור מדרבנן, ורק כאשר נזקקים לכמות שמן גדולה שאי אפשר להעביר בידיים, יש להעביר שמן על ידי השער לצורך היולדת. כדבריו כתבו ראשונים נוספים וכן נפסק להלכה, שאסור לסחוט שער בשבת (עיי' מגיד משנה הל' שבת פ"ט הל' י"א, "בית יוסף" יו"ד סי' קצ"ט בשם הראב"ד, "מגן אברהם" או"ח סי' שכ"ו ס"ק ח' בשם המהר"ל, ו"משנה ברורה" שם ס"ק כ"א וס"ק כ"ד).

דיון זה מעשי ביותר בכל שבת לטובלים במקווה בשבת קדש, המבקשים לנגב את שערם הרטוב, שהרי בהדקם את המגבת על ראשם כדי לנגב את השער, הם סוחטים את המים מן השערות.

המאירי (גדה סז/ב) כותב, כי יש להזהיר את הטובלים במקווה בשבת, לבל יסחטו את שערותיהם, ועל רבי ברוך ממזיבוז זצ"ל מסופר, כי בצאתו מהמקווה בשבת קדש, היה אחוז רעד שמא נכשל בסחיטת השיער (עיי' משנה ברורה שם ס"ק כ"ד). [ראוי לציין, כי מדברי הראשונים בסוגייתנו, אין הוכחה לגבי איסור סחיטת השער ממים ההולכים לאיבוד. אולם, להלכה כתבו הפוסקים דין זה גם בסחיטת שער לאחר טבילה. ראה אורחות שבת פרק י"ג הערה פ"ד ובקובץ תשובות להגרי"ש אלישיב זצ"ל המובא להלן].

מוציא חרש את שקית הבד המפורסמת ומניחה למרגלותיו. האסיר החל לבלוש סביבותיו שמא פקוחות עיניו של מי מחבריו לצריף הרואה את המתרחש, ולאחר מכן פתח את השקית בדחילו ורחימו, הוציא ממנה מדים צבאיים שמורים ומגוהצים להפליא ולבשם על בגדי האסיר שהיו עליו.

היו אלה מדי הצבא הגרמני, המשיך וסיפר רבי יעקב גלינסקי שליט"א, האסיר החליק בידי על המדים המבהיקים כשעיניו בורקות בהתפעמות, ואז נעמד באמצע הצריף ועשה מספר תנועות מהירות וחדות, כאילו פוקד הוא כעת על גדוד ענק העומד למסדר, ומיהר לפשוט את מדיו ושב למיטתו כאילו מאומה לא התרחש.

עם בוקר התלוויתי אליו בדרכנו לעבודה ותוך כדי הליכה שאלתי אותו: "אמור לי מדוע הנך לובש בחצות הלילה את מדי הצבא הגרמני?". האיש החוויר והסמיק חליפות תוך שהתבונן סביבותיו לבדוק שהשאלה לא הגיעה לאזני מאן-דהוא, ואחר ששכנעתי אותו שהוא יכול לסמוך על דברתי וממני לא יצא מאומה, אמר לי בזו הלשון: "הבט. אני הייתי קצין גבוה בצבא גרמניה. כפי שאתה רואה אויבי הרוסים ששבו אותי, מנסים לשבור את רוחי בכל דרך. הם מעבידים אותי בעבודות-פרך ומטילים עלי משומות בזויות שכלל אינן מתאימות למעמד, וכל זאת כדי להשפיל אותי ולגרום לי להתדרדר לדרגה הבזויה והנמוכה ביותר. אבל אני איני נכנע להם, ובשום אופן איני מוכן להגיע למצב שהעבודות הללו יגרמו לי לחשוב ביום מן הימים שאכן אדם חסר-ערך אנוכי. משום כך, בכל לילה לובש אני את מדי הקצונה שלי ולו לזמן קצר, כדי שאזכור מאין באתי! שלא אשכח, כי אני קצין גבוה שאלפי חיילים נתונים למרותו, ותוצאות קרבות חשובים נקבעים על פי שיקול דעתו.

הרב גלינסקי סיים את המעשה שאירע עימו בסיביר, והוסיף ואמר: בכל מצב חייב אדם לזכור את מקומו. אמנם, ישנם לעיתים מצבים קשים ובלתי נעימים המטרידים את מהלך החיים ומקשים לנהוג כמימים ימימה, אך עלינו לזכור כי בני מלכים אנו, ומוטלת עלינו החובה לדעת מי אנו ומה תפקידנו.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף קכה/ב פסק החלון

פקק החלון

היום משתמשים במילה "חלון" לציון מסגרת (מעץ, למשל) שבה קבועה שמשת זכוכית, והיא סוגרת את הפתח שבקיר. ברם, בלשון המשנה נקרא דבר זה: "פִּקְקַת הַחֲלוֹן", כמופיע בסוגייתנו (קכה/ב). ואילו החלון עצמו הוא תמיד החור, שאותו סותמים בעזרת "פִּקְקַת". כלומר, באמצעות החלון של העברית המדוברת בימינו סותמים את החלון של המשנה!

בעל בן איש חי (שנה שנייה פרשת פקודי אות ח') פוסק, כי אין לנגב את השערות בחזקה, אלא בנחת כדי שהמים יבלעו במגבת מעצמם, ולא יפלטו מן השער על ידי לחץ המגבת.

הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל צידד (שמירת שבת כהלכתה פרק י"ד הערה ס"ד) כי לא הרי סחיטת שערות מן המים, כגון, לפיתת הזקן וסחיטתו, כהרי ניגוב במגבת, מפני שהמים הנסחטים מן השערות נבלעים מיד במגבת ואינם נראים לעין. הואיל וכל איסור דרבנן זה מבוסס על דמיון פעולה זו לפעולת סחיטה, הרי הניגוב אינו דומה במאום לפעולת סחיטה. הגרש"ז מוסיף, כי כאשר המגבת אינה מתרטבת עד כדי כך שאפשר לסחוט ממנה את המים, בוודאי אין לחשוש לאיסור. עם זאת, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל הורה כדעת בעל בן איש חי (אורחות שבת פרק י"ג הערה פ"ט).

ניגוב שערות השפם: יצויין כי יש החוששים לפי הפוסקים הסוברים שאסור לנגב שערות בשבת, שאסור גם לנגב את שערות השפם שנרטבו תוך כדי שתיה. ברם, ספר קצות השולחן (סי' קל"ג בבדי השולחן אות ח') כתב, כי יש לחלק בין שער מרובה לשער מועט, שכן, לא אסרו חכמים סחיטת שער, לפי אותן דעות, אלא מפני דמיון פעולה זו לפעולת סוחט, אך ניגוב שערות השפם שאינן מרובות, אינו דומה לפעולת סחיטה. לפיכך, אין איסור לרחוץ את הפנים ולנגבן, כל עוד לא נרטבו השערות ביותר עד שהתקבצו יחד מחמת המים (ראה אורחות שבת שם אות נ"ד, ועיין בקובץ תשובות להגר"ש אלישיב זצ"ל ח"א סי' כ"ז, תשובה להגר"ח קנייבסקי שליט"א).

דף קל/א וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה

הכנסת תפילין לבית חולים למחלות מדבקות

פעמיים מובא במסכתנו המעשה ב"אלישע בעל כנפיים", אשר הלך עם תפילין בראשו חרף גזירת המלכות, ולבסוף נתפס על יד קסדור והתפילין נהפכו לכנפי יונה בידיו של אלישע, אשר הסירן מראשו רגע קט לפני שנתפס.

בדף מט/א הגמרא מספרת את מעשה אלישע בעל כנפיים, ובסוגייתנו היא שבה ושונה את המעשה באמרה, כי עם ישראל לא מסר את נפשו על מצוות התפילין כפי שמסר את נפשו על מצוות המילה, או אז הגמרא מספרת את מעשהו של אלישע בעל כנפיים. הגאון מטשעבין זצ"ל ביקש להכריע בשאלה חמורה לאור דברי גמרתנו, כלהלן.

מעשה באדם שחלה במחלה מדבקת, והושם בהסגר בבית חולים למחלות מדבקות. חוקי המקום קבעו כי כאשר החולה עוזב את בית החולים, משמידים ושורפים את כל החפצים שהשתמש בהם בתקופת מחלתו, כדי למנוע את התפשטות המחלה, ואין מוציאים אף לא פריט בודד מבית החולים. הלה, ששומר תורה ומצוות היה, התחבט אם הוא רשאי להכניס את תפיליו אל המקום, אחר שידע מה יהא גורלן.

שאלה סבוכה זו הורצה בדחיפות אל רבי דוב בעריש ויינפלד, רבה של טשעבין, כדת מה לעשות. בגאונותו הרבה שוטט הגאון מטשעבין על פני רחבי התלמוד, ומצא ראייה לדבר במעשה המסופר כאן בגמרא על אלישע בעל כנפיים.

המעשה של אלישע, כאמור, הובא כהוכחה על אודות אי מסירת הנפש על מצוות תפילין. רש"י מפרש, כי כוונת הגמרא היא שאלישע בלבד מסר נפשו, בניגוד ליתר בני דורו. ואילו בעלי התוספות מסבירים, כי הגמרא מביאה מעשה זה כדי להוכיח, שאפילו אלישע לא מסר נפשו על מצוות תפילין, שכן, כאשר נתפס על ידי הקסדור הזועם ונשאל מה יש בידו, היה לו להתריס כנגדו במצח נחושה ולומר בעזות דקדושה - תפילין!

לכאורה, על פי פירושם של בעלי התוספות יש לתמוה, כלום לא היה על אלישע לחשוש שהקסדור יכלה את זעמו בתפילין, יבזן וישפילן? הרי לנו, כי רשאי אדם לקיים מצווה, אף על פי שעל ידי כך תתבזזה התפילין.

ברם, שקל הרב מטשעבין בדעתו את הדברים שנית, וקבע כי אין לדמות בין המקרים. יש לחלק בין גרימת בזיון לתפילין בוודאות, לבין ספק שמא יגרם להם בזיון (עיי"ש שהוכיח את דבריו). אלישע בעל כנפיים לא היה בטוח כי הקסדור יבזה את התפילין, לא כן יהודי זה יודע היטב מה יהא גורל התפילין, ולפיכך הכריע הגאון מטשעבין זצ"ל - אין להכניס תפילין למקום זה! (שו"ת דובב מישרים ח"א סי' צ"ט).

מעניין לציין את שכתב הש"ך (יו"ד סי' רפ"ו ס"ק ז', והובא גם שם), כי בקהילת קראקא ובקהילת פראג לא קבעו מזוזות בפתח שערי העיר, בין היתר מפני שהפורעים "בוודאי יטלוה ויבזוה", והש"ך אכן מסיק, כי אין לקבוע מזוזות במקום שתגיע לידי ביזיון.

מהי משמעות חלון במקרא? מהכתוב במרגלי יריחו "וַתִּרְדָּם בְּחֶבְלֵי צֶעַד הַחֲלוֹן" (יהושע ב,טו) מוכח שמשמעות חלון היא כבמשנה, חלל שבכותל. אך יש פסוקים שניתן לפרש בהם חלון כמו בעברית המדוברת כיום, כלומר, כ"פקק החלון" (עיי' בראשית ח/ו "וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חֲלוֹן הַתֶּבֶת אֲשֶׁר עָשָׂה"; מלכים א' ז/1 "חֲלוֹנֵי שְׁקָפָיִם אֲבִיבִים").

החלון (=החור) נועד למעבר חפצים ואויר, ובמיוחד להכנסת אור, ולכן קיבל חור זה שם נוסף בלשון המשנה: "מאור", כדלהלן (דף קנז) "פקקו את המאור בטפוח", "שממנו האורה נכנסת" (רע"ב פכ"ד מ"ה).

היכן נמצא החלון?

בשאלה זו נחלקו רש"י ותוספות. רש"י מפרש להלן (קל"ז ב) "פקק החלון. כגון ארובת הגג", כלומר, "חלון" יכול להיות לא רק בקיר אלא אף בתקרה!

על כך מקשים בעלי התוספות: "קשה, דלשון 'חלון' שייך בכותל, ובגג - 'ארובה', כדתנן (ביצה לה:): 'משילין פירות דרך ארובה', וכמו 'ארובות שבדלת' (יומא עו). היינו בארובות שבגג, כמו (בראשית ז,יא): 'אַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם' (סוכה טז/ב ד"ה פירסו).

דף קכז/א גדולה הכנסת אורחין

ה'אתרוג' החי...

סיפר הגאון רבי חיים ברים זצ"ל:

פעם התאחרתי בבני ברק, והפסדתי את האוטובוס האחרון העולה ירושלימה, והחזון איש זצ"ל הציע לי להתאכסן בביתו.

מה נהדר היה המחזה כיצד הוא בכבודו ובעצמו הציע לי את מיטתי, פרס את הסדין וסידרו כיאות, אחר שהסטייפלו וזוגתו גררו עבורי מזרון ומצעים...

כשהצעתי את עזרתי, אמר לי החזון איש: עתה אתה ה'אתרוג' שלי, וכי נמלכים באתרוג כיצד להדורו?...

דף קכט/ב דנפיק ביה זיקא ושמייה טבוח

"זמן מתן תורתנו" ממש

נאמר בגמרתנו, שאין להקיז דם בערב חג השבועות, מפני שבזמן מתן תורה היתה סכנה ששד ושמם 'טבוח' יעניש את ישראל אם לא יקבלו את התורה.

חכמי המחשבה תמהים: וכי מה ענין זה לזמננו אנו?

מכאן הם מסיקים, כי זמני המועדים אינם רק 'יארציט' למועד המקורי, אלא מתעוררת בו ההשפעה דאז. כביכול מעגל השנה סובב סביב ומשיב אותנו אל הזמן ההוא עצמו. ולפיכך, אין חג השבועות מדי שנה רק יום שבו ניתנה התורה בעבר, אלא, "זמן מתן תורה" האידינא ממש!...

דף קכט/ב יומא דמפגרי ביה רבנן

שמונה שעות תורה - ב"בין הזמנים"

ימי החופש נקראים 'ימי דפגרא'. בעלי התוספות מבארים, כי זהו הזמן בו 'תשש כוחם והיו מתחלשין ולא יכלו למיגרס'.

מעשה בבחור אחד ששאל את פי החזון איש זצ"ל כמה שעות עליו ללמוד ביומי דפגרא. ענהו החזון

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (ש"ת אגרות משה או"ח ח"א סי' ד'), אשר עסק גם כן בנושא דומה מסביר, כי מן הסוגיה אותה למדנו לא מכבר, בה מבואר כי חובה להציל כתבי קדש מן הדלקה, אנו למדים, כי בוודאי אסור להכניס תפילין למקום הדליקה. אמנם, איסור זה הינו מדרבנן, שהרי אינו מאבדן בידיים, אך אין דוחים איסור, אפילו מדרבנן, כדי לקיים מצווה. לפיכך הורה, כי אין להכניס תפילין למקום שבו יאבדון.

[מלבד זאת הוא מוסיף, כי לדעתו הכנסת תפילין למקום שכזה אינה נחשבת "גרמא" אלא איבודן בידיים, מכיון שאין להן כל תקווה והרי זה איסור תורה. עיי"ש שהביא סיוע לדבר].

העצה המעשית הנהוגה במקרים אלו ל"ע היא, שחותמים בבית החולים על מסמך, בו קרובי החולה מתחייבים כי מיד בסיום שהותו בבית החולים, התפילין יוכנסו לכד חרס, יאטמו כראוי וילקחו לקבורה.

מאמר על משנה מסדר זרעים הנלמדת עם הדף היומי

משנה, כלאים, פרק ה', משנה ד': והבית שבכרם זורעין בתוכו

כלאים בבית

את דרכו בדיון ההלכתי שלפנינו, מנווט הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל, תוך שהוא מתייחס למשמעויות כבדות משקל העולות מן המשנה.

במסכת כלאים אנו לומדים על איסור כלאים, האוסר לזרוע זרעים שונים בסמיכות מקום. האם איסור זה תקף גם לגבי זרעים הגדלים בעציץ שבבית? שמא לא דיברה תורה אלא על גידול כלאים בשדה כדרך העולם, ולא על גידול בעציץ בבית?

במשנה נאמר כי מותר לזרוע תבואה בבית הממוקם בתוך כרם, מפני שהבית נחשב מקום נפרד מן הכרם שמחוצה לו. לכאורה הרי לנו הוכחה שזריעת כלאים בתוך הבית אסורה, שהרי אין המשנה מתירה את זריעת התבואה אלא מפני שהגפן גדלה מחוץ לבית וקירותיו חוצצים בין הגפן לבין התבואה. הוכחה דומה אפשר למצוא בסוגיה במסכת עירובין (א/גא) המתירה לזרוע כלאים כאשר מין אחד תחת בית מקורה. מדוע אין הגמרא מתירה לזרוע כלאים גם כאשר שני המינים תחת אותו בית? לכאורה יש להסיק, כי כלאים אסורים גם בבית, כי אילו היה הדבר מותר, לשם מה נדרשה המשנה לחדש שמותר לזרוע מין אחד בבית ומין אחד בשדה.

ברם, היו שרצו לדחות הוכחה זו בטענה, כי גם אם אכן מותר לזרוע שני מינים בתוך בית, נזקקה המשנה לחדש שמותר לזרוע מין אחד בשדה ומין אחד בבית, מפני שהיה אפשר להניח שהדבר אסור הואיל ומין אחד זרוע בשדה ולא הותרו כלאים בבית, אלא כאשר שני המינים אינם בשדה. אולם, הגרש"ז דוחה דחייה זו. שהנה, במסכת בבא קמא (נה/א) נאמר שמותר לזרוע שני מינים שונים משני צידי גבול ארץ ישראל, אחד בארץ ישראל ואחד בחוץ לארץ, מפני שבחוץ לארץ אין איסור כלאים מן התורה. מעתה, אילו לא היה איסור כלאים בתוך בית, הרי השדה הוא כארץ ישראל והבית הוא כחוץ לארץ, ופשוט שמותר לזרוע מין אחד בבית ומין אחד בשדה ואין צורך לחדש זאת. אם בכל זאת המשנה נאלצה לחדש שמותר לזרוע מין אחד בבית ומין אחד בשדה, שבה וגם ניצבה ההוכחה הראשונה על תילה, שזריעת כלאים בבית אסורה, ולפיכך מחדשת המשנה שאף על פי כן מותר לזרוע מין אחד בבית ומין אחד בשדה.

עדיין אפשר להקשות: הרי מן המלה "שדך" הכתובה לגבי חיוב תרומות ומעשרות דרשו חז"ל כי מן התורה אין חובת מעשרות בגידולים שבבית (ירושלמי, ערלה, פרק א', הלכה ב'); והואיל וגם לגבי כלאים נאמר "שדך", מדוע אין דורשים ממנה שאין איסור כלאים בבית?

שאלה זו הוא מיישב באופן הבא: את המלה "שדך" שבאיסור כלאים נזקקה התורה לכתוב כדי ללמדנו שאיסור כלאים אינו אלא כאשר שני המינים נמצאים ב"שדה" אחד, אך כאשר יש הפרד בין שדות, אם באמצעות בעלות שונה, או חילוקים נוספים המפורטים במשניות, אין בהם איסור כלאים. מלה זו אינה מיותרת, איפוא, לדרשה נוספת, כ"שדך" של תרומות ומעשרות (מעדני ארץ כלאים, פרק א', הלכה א', עמוד ל"א).

איש, כי בימים אלו ילמד כפי שמוצע ברמב"ם לעוסקים במלאכתם - שמונה שעות ביום...
לאחר מכן הזדעזע החזון איש לשמוע מפי הבחור כי גם בכל ימות השנה אינו בטוח כי הוא מגיע למספר שעות זה...

חדש!!!

השיעור היומי בדף היומי, מתחברים לדף מכל מקום בכל שעה

מפי המג"ש
הרב **אשר קובלסקי** שליט"א
בטל': **073-2951342**
למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

עילוי נשמת

הר"ר **יחזקאל עקשטיין** ז"ל
ב"ר דוד ז"ל
נלב"ע כ"ד בשבט תשס"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י משפחת
הר"ר **דוד אקשטיין** שיחיו - בלגיה

לעילוי נשמת

מרת **רבקה זלדה פרידמן** ע"ה
ב"ר שלמה זלמן ז"ל נלב"ע כ"ג בשבט תשס"ח
תנצב"ה
הונצחה ע"י ילדיה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **מנחם לוי** ז"ל
ב"ר משה ז"ל נפטר ביום הולדתו ה-פ"ו,
כ"ג בשבט תשע"א **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **מאיר קאהן** ז"ל ב"ר שמואל צבי הי"ד
ומרת **מלכה צביה קאהן** ע"ה ב"ר זכריה הי"ד
נלב"ע כ"ו בשבט תשכ"ט
ולע"נ מרת **שרה פרומה וייץ** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל
ורפאל וייץ ז"ל ב"ר יצחק ז"ל **תנצב"ה**
הונצחו ע"י בנימין ור' **לאה קרניאל** שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חווה ויטל רוזנטל** ע"ה
ב"ר בנימין רוטשטיין ז"ל
נלב"ע כ"ז שבט תשל"ו
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **ישעיה נפתלי שוורץ** ז"ל
ב"ר טוביה אליעזר ז"ל נלב"ע כ"ו בשבט תשכ"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידיו
הר"ר **טוביה אליעזר שוורץ** ומשפ' שיחיו - בני ברק